

1983. aastale «Estonia» teatris pani kena punkti E. Tambergi uue ooperi esietendus. Teos on loodud Pavel Vežinovi jutustuse «Barjäär» ainetel, libreto autoriks Arvo Valton. Lava-teose aluseks olev idee on tegelikult sõnastamatu, selles on vabadusejanu, mõttejulgest, igatsust armastuse järele... Tundub, et midagi nii suurt lavale küll ei mahu. Kuid kummaline: mida enam süveneda «Lendu», seda üllatavam on, kuipalju on suudetud siiski lendamise kohta öelda näiliselt väikese ruumi ja nappide võimalustega. Paljude saulisviibijate jaoks said seni sõnastamata jäänud arusaamad selgemaks, või tajuti midagi hoopis uut. Arvo Valtoni libreto on ju lausa filosoofiliste mõttekil-dude põimik. Sõna ja muusika ühendust täiendab ballett, mida on rohkesti. Tants loob meeleolu (baaris, haiglas, tänaval), tantsuga kujutatakse lendamist (peategelaste paral-leelosad!). Ja muidugi on tähtis lavakujundus. Eesriide ava-nemise hetkest alates köitis värvidemäng: lendamine on helesinine (tüdruku kleit ja taevast, kuid ka haigla inter-jöör), kõik maapealne aga eba-määrast tooni (inimmass — lilla-pruuni-musta segu). Et vilkuvad tuled ja mingi rippuv detail tänava kohal ei meeldi-nud, on ilmselt maitseküsi-mus. Väga-väga ilus on öö jär-ve ääres.

● Tüdruk —
Eesti NSV tee-
neline kunstnik
**LEILI TAM-
MEL**, Helilooja
— Eesti NSV
rahvakunstnik
IVO KUUSK,
Arst — Eesti
NSV rahva-
kunstnik **TEO
MAISTE**.

**VAMBOLA
SALUPUU**
foto

«Lend» «Estonias»

Helilooja **EINO TAMBERG**,
dirigendid **PEETER LILJE** ja **VELLO PÄHN**,
lavastaja ja koreograaf **MAI MURDMAA**,
kunstnik **MARI-LIIS KÜLA**.

Teost analüüsivad Tallinna Riikliku Konservatooriumi muusikateadusüliõpilased.

Karakteritest ja olukorda-dest räägib üsna palju muusika ise. Nii on peaaegu igal te-gelasel (või tegelasgrupil) oma teema, oma helidemaailm. He-liloojat ja Tüdrukut saatev muusika on elav, hingestatud, arenev. Sellest õhkub soojust. Nende kahega on seotud len-damise teema, millega ooper algab ja mis saab läbivaks, lihtne «rändurilaul» (laul, mil-le Tüdruk Heliloojasse «pani»). Baariseltskond laulab küll õdu-susest ja lõbust, mida pakub üheskoos olemine, kuid muusika iseloomustab teda loiu, üks-kõikse ja külmana. Isegi nau-ditav tants ei löö ühtegi kirge lõkkele. Aktiivsed ollakse vaid hukka mõistes või elunähtusi heaks-halvaks lahterdades. Iga-tahes selgub, et Helilooja sõb-rad on põhiliselt inimesed, kel-le elu on väga kindlalt paika pandud, väga «korralik» Heli-looja ja Tüdruku kõrval.

HELI METSALA

Ooperi kolmel tegelasel on kõigil kaks osatäitjat. Leili Tam-meli Tüdruk on veidi salapära-sem, rikkaliku kujutlusvõimega, mängulisust on temas rohkem. Marika Eensalu on samas rollis märksa jõulisem, tema armastus on maisem, vähem saladuslik. Teine peategelane — Helilooja — on Tarmo Silla esituses natuke romantiline, võib-olla liiga ker-gesti süttiv. Üksindusvalu, millest ta laulab, ei ole tema välises ole-kus eriti tunda. Ivo Kuusk sobib juba ealt sellesse rolli paremini (teose loomisel ongi E. Tamberg Helilooja rollis teda silmas pida-nud). Tema Helilooja tunneb ängistust, ebakindlust, seefõttu on ta ka kinnisem ja külmem. Selle-pärast mõjub Tüdruku ilmumine tema ellu suurema pöördena. Nii sünnibki Tarmo Silla Heliloojaga pigem romantiline, saladuslik «len-damise lugu», Ivo Kuuse Heliloo-jaga aga «armastuse lugu». Mõle-mad võimalused on omamoodi

huvitavad. Kolmas tegelane — Arst — võib mõjuda kõrvaltège-lasena. Arvestades aga teksti, mi-da Arst laulab, on ta tegelikult ooperi kõige suurem filosoferija, kandvate üldistuste väljaütleja. Nii tahakski Arstis näha suurt mõtlejat, kes püüab leida vahen-deid maailma paremaks ja õnnel-ikumaks muutmiseks. Ta peaks olema suur isiksus (mõlemad pea-tegelased jooksevad temalt nõu küsimal), kes oma olekuga oma sügavmõttelised sõnad välja kan-nab. Praegu ei tundu kumbki osa-täitja (Ervin Kärvet ja Teo Maiste) päriselt selline, Teo Maiste on küll arstile-filosoofile märksa lähemal.

Tundub, et ooperi ja balleti süntees on selle teema jaoks muusikateatris võib-olla parim va-riant — raske oleks lendamise ideed edasi anda ilma balletita, raske oleks ka nii sügavate ja ka kandvate mõtete väljaütlemine ilma vokaalse osata (tekstita).